

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Malefactor omninò occultus an possit co[n]de[m]nari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

qui tamen, secundum allegata, & probata, mortis reus apparet: Ipse Iudex, v. g. vel Princeps occulte Petrum interfecit; sed Paulus propter aliqua iudicia vehementia infamatus; convictus tandem secundum legitimas probationes, de ea occasione fuit: potest noluisse ipse Iudex, vel Princeps Petrum capite damnare.

Respondeo. Certum mihi est, ex DD. citandis, Principem non posse, sed tunc eum liberare. Ratio est quia Princeps potest sibi dispensare in ea lege, qua iubetur, debere procedi in iudiciis secundum allegata, & probata. Quod si subesset periculum scandalum, quod rei non puniatur; tunc Princeps palam, etiam cum iuramento (si hoc necessarium iudicabitur ad faciendam fidem) debet pronuntiare, sibi notam esse illius hominis innocentiam. Sed quandònam tantum scandalum contra summum supremi Imperium?

12. Punctus ergo difficultatis de inferiore Iudice est qui hac dispensandi sibi potestate non gaudet. Nonnulli censent cum pari modo non posse. Ita Less. lib. 2. cap. 29. n. 84. inclinatur de Lugo, 2. 2. in 1. d. 37. sect. 4. Rosella, Angelus, Petrus Navarr. Secus apud Dicastill. lib. 2. de iust. r. 1. d. 4. dub. 5. q. 1. quia innocentem certò cognitum: directe occidere, intrinsece malum est. Nonnulli docent posse. Ita Thom. 2. 2. q. 67. art. 2. Th. Sanchez lib. 2. conf. cap. 1. d. 17. alique ab ipso, & à dicto de Lugo citati; quibus addit Cajet. Bann. Arag. Salon. Covarr. Azor. Val. aliòsque citatos, & exceptos à Dicastill. l. c. n. 79. quia iura præcipiunt, ut Iudex puniat eum, qui secundum allegata, & probata, mortis esse reus invenitur, obligabitur igitur hic omnem movere lapidem, quo impediatur huius innocentis interfectionem, præveniendò, ne Testes contra illum deponant, vel diligentius eos examinando, aperiendo clam, si potest, ipsi carcerem, ut fugiat, monendo Principem de illius innocentia, imò & deponendo Iudicis officium, si ex depositione grave damnum non accipiat, &c. Verum, si hæc non proficiant, infestusque Princeps, ut condempnet: poterit (hi dicunt) condemnare.

13. Ex his sententiis prior menti meæ aded certa se offert, ut hæc posterior non sit mihi intrinsece probabilis: quia tamen eam doctissimi, & præsertim S. Thomas, amplectuntur; probabilis saltem propter auctoritatem extrinsecam censetur. Ratio nostra est, quia sacratissima iura cum præcipiunt, ut Iudex puniat secundum allegata, & probata semper intelligitur de Iudice regulariter, id est, de Iudice, cui regulariter constare non solet de delicto rei, nisi per allatas probationes: de Iudice autem innocentiam rei certò cognoscente, qui casus rarissimus est, & penè dixerim metaphysicus; nunquam agunt, Sanè etiam leges univèrsaliter damnant eum, qui alienum rapuit; sed non propterea eum damnant, qui per iustam compensationem alienum accepit: licet enim hoc non explicit, semper tamen ex iure naturæ esse id exceptum intelligitur: & sexcenta quidem similia in iure reperies.

14. Dices: At ita publicum bonum exposcit, ne scilicet Iuris ordo pervertatur: neve Iudicibus detur occasio, ut etiam nocentes liberent, prætextu, quòd eos innocentes esse cognoscant.

Facilis respondeo: Iuris ordinem non pervertit, qui contra iura non agit: iam vidisti, nullum ius esse contra certò cognitum innocentem. Præterea maius malum est semel innocentem interficere, quam aliquoties nocentem liberari; illud enim malum irreparabile est, hoc à Principe, & à Rep. facile reparari valet: ne multum serpat, nimirum vigilando, ne Iudices, nisi vero iustitiæ zelo præditi, eligantur. Denique magis favet publico bono populos scire, leges nemini unquam aliquem offendendi causas esse, sed innocentem undecunque reperiunt, semper incolumem servare; quam scire, eas concedere, imò præcipere, ut vel semel occidatur directe homo ab eo, qui cum innocente, ac sanctum novit. Directè, inquam: nam non video, quo modo aliqui contendant, id non esse occidere directe, sed indirectè: quia nimirum (aiunt) Iudicis intentio est servare iuris ordinem, non hominem occidere: sicuti potest per accidens occidi innocens ad vi-

toriam consequendam, vel ad se salvandum, eo modo quod, etiam nos docuimus sup. c. 3. §. 1. n. 12. Id, inquam, video, cum ex nullius rei, nec iuris ordo adit contra clarè cognitum innocentem, ut modò dixi: id non potest intendi, quod enim non est, intendi non potest: quare clarè convincitur tunc directe re vera hominem occidere. Quòd secus est in victoria, &c. ut ex ibid. dictis patet.

15. Cum agitur de rebus civilibus, vel de pœna maioris scientiæ publicæ damnare, quem scit scientiæ privata innocentem, quando illum videret, nec (adhibitis testimoniis n. 12. dictis) via affulget non condemnare. Ita Less. l. c. 84. Coninch. 1. 2. de sacr. d. 13. de censuris n. 106. & 110. & d. 34. de matr. n. 98. Dicastill. l. c. n. 109. quia casus civiles, ut potè frequentiores, turbarent fides iuri Tribunalia. Adde, privatos videri in his cedere loci iuri propter dictum maius Reip. bonum; quæ certe ratio, cum agitur de vita, vel mutilatione, nunquam præmitur. Quando ergo cap. Pastoralis de officio Iudicis legat, pronuntiat personam publicam non teneri vi scientiæ privata, de his civilibus, & levibus agit, ut patet ex casu Textus; non de vita.

16. Quid de Ministris? Satelles, v. g. potestne licet exequi sententiam contra Petrum, si certò sciat eum esse nullius culpæ reum: nam si dubitet, debere sui Superioris sententiam exequi, diximus l. 1. in Dec. cap. 3. §. 7. n. 7. Exequatur sententiam.

Respondeo in nostra sententia non posse in gravibus, posse in levibus pœnis, propter eadem rationes iam dictas. Alij ex de Lugo, 2. 2. de iust. d. 37. sect. 5. n. 48. Dicastill. l. c. n. 99. distinguunt (& quidem probabiliter probabilitate extrinseca, cui conformare se sine peccato posset Minister), si innocentia sit soli satelliti nota, potest illam satelles exequi: quia tunc supponitur sententia valida, & iuste, bonaque fide à Iudice prolata, cui obedire potest Minister subditus. At si notorium sit, sententiam esse iniustam, vel intolerabilem errorem continere, ut alij addunt, ex iniquitate Iudicis clarè probat: non potest, quia tunc esset contra bonum publicum, & contra iustitiam; siquidem sententia illa live in levibus, live in gravibus, non esset solum iniusta, sed invalida.

17. Peter curielus: Si Iudex Ecclesiasticus ex Confessione Sacramentali sciret, v. g. Petri innocentiam, probationes autem legitimæ essent contra ipsum poterint, & tenebitur illum condemnare?

Respondeo posse, & debere (supponimus autem potestatem in tali Iudice, & si agatur de levioribus, live de gravioribus delictis, vel causis, Ita idem de Lugo ibid. n. 47. Ratio est, quia Confessarius in Confessione tenetur credere penitenti, at extra ipsam potest, & debet scire habere potius pluribus Testibus, & probationibus, quam vni ipsi penitenti.

Malefactor omnino occultus an possit condemnari?

18. Tertia denique quæstio est. An vice versa, si Princeps novit privata scientiâ reum esse dignum morte, sed publicè probatur is esse innocens, an inquam, possit eum Princeps morte damnare; Princeps inquam: nam Iudicem inferiorem nullo modo posse certum ex dictis est.

Respondeo regulariter non posse. Ita Dicastill. l. 2. de iust. r. 1. d. 4. dub. 5. n. 2. cum Arag. Petr. Navarr. & alijs. Si enim nemo, ut dicitur suo loco potest proximum diffamare de peccato occulto; quidò magis non poterit eundem occidere? Et ratio vltior est: quia princeps iurisdictionem habet fori externi, ad quod non pertinent ea occulta, quæ probatione externa carent. Adde, esse de iure naturæ, ut reus audiat in sui defensionem: ut probat Clau. Reg. lib. 12. c. 8. n. 20. ex Clementina Pastoralis, de sententia, & re iudicata, & c. qualiter 2. de accus. id quod non potest fieri, nisi per probationes externas, quas ipse velit adducere.

Dicitur (regulariter) ut significare possit, quando in
magnum aliquod Reip. vel alterius damnum, sed
non res reducitur ad defensionem, cum moderamine in
culpate intell. Relege modò dicta. n. 7.

Dices: Potest Princeps, imò quilibet Iudex cogere
debitum ad solvendum creditori, si crediti tonter de
debitum non possit in iudicio probari: ergo &
debito, quamvis non possit in iudicio probari: ergo &
potest similiter certum malefactorem occidere.

Respondeo, negando consequentiam. Disparitas enim
est manifestata: siquidem in solutione debiti certus Iudex
operatur ad compensandum non ad puniendum. Ad
compensationem autem faciendam, sicut occulte potest
compensationem adjuvare creditorem; ita poterit & Iudex sal-
tem ut amicus: at ad puniendum requiritur iurisdic-
tio, quæ non habetur in occultis, ut dictum est.

§. V. De Homicidio ex Bello iusto. Remissio.

De hoc, ne cramben delicato Lectori recoctam ap-
ponamus, sufficiat ea, quæ attulimus. lib. 1. in D.
c. 4. n. 19. & n. 36. & rursus §. 7. v. Bellum.

CAPUT II.

De Homicidio sui ipsius

§. I. Occisio sui directæ.

Nemini unquam licere (nisi ex directissimo Dei
iustitiam, sed quando is) se ipsum directè ac-
cidere, res est manifesta nimis. Lege S. Aug. lib. 1. de Civ.
c. 17. quos Circumcelliones, seu Cyreniotes appellant; &
D. Thom. 2. 2. quest. 74. art. 5. Less. lib. 1. cap. 9. dub. 5. passim
Auctores. Qui autem se occidit, quæ ratione sit ab Ec-
clesiastica sepultura arcendus, dixi sup. lib. 1. c. 3. §. 7. v.
Spiritus in loco Sacro. Adde Laym. lib. 3. sect. 5. n. 3. p. 3.
c. 1. §. 3. Ragundez in 5. Decal. præc. c. 1. 1. 3. Solum ergo
hic sunt tria argumenta solvenda, ex quibus quædam
ad præsumendum vtiliter explicabuntur.

1. Primum argumentum: Possunt, ut lib. 5. c. 1. §. 3. n. 35.
dictum est, licet mihi desiderare mortem ob bonum fi-
nem, v. g. ut vitæ huius ærumas effugiam: Cur ergo
non possunt eandem mihi ob suum bonum inferre? Re-
spondeo: Quia si mors desideretur, ut debito modo se-
quatur, nihil mali continet: At si illam quis sibi infe-
rat, cum debito modum excedat, multum continet
mali; siquidem tunc usurpa. potestatem in vitam, quam
nullus habet, præter Deum. Quare si quis possunt cupere,
ut propter bonum Reip. malefactoris morte plectan-
tur; sed non possunt ego auctoritate publica carnis
cum illis conferre, ita in casu nostro. Sic etiam potest
licet desiderari pollutio; ut in somnis, v. g. eveniat ob
bonum sanitatis finem; sed procurari licet nunquam
potest, ut dicitur lib. 10. c. 5. n. 2.

2. Argumentum secundum: Licet jejuniis, & carnis
afflictionibus me macerare, etiam si mea vita citius
sic mihi sit finienda: sed id est directè mortem mihi non
solum velle, verum, etiam inferre: ergo saltem aliquan-
do licet directè se ipsum interficere. Respondeo: Nego
licet se sic macerare ex intentione citius moriendi;
quia id, ex certissima sententia, esset directè se sensim
occidere. At se iis afflictionibus moderatè afficere, ex
intentione placendi Deo; licet profectò; quamvis
deinde per accidens secutura sit velocior mors. Id enim
non est nisi indirectè morti sibi causam esse, quod in
multis casibus licet, mox ostendam. Hinc ex omnium
iustitiam, non tenetur quis uti cibis nisi ordinariis per
se ordinatis ad vitam conservandam, non verò extraor-
dinariis & delicatis, ut etiam nec obligatur sumere ex-
traordinaria, & magnis impensis conquisita medica-
menta cum satis sit medicinis vti communibus. Imò colligo
ex Doctoribus, mox citandis, nec me obligari ipsos eol-
dem ordinarios cibos assumere, si quando valde labore

in iis assumendis; quia cum tanto labore, nequaquam
propria charitas obstringit. Ita etiam, tamen si possit quis
ad vitam servandam vesci carnibus hominis iam occisi,
(quidquid refragentur Val. 1. 3. d. 9. q. 3. p. 1. Azori. p. 1.
lib. 7. c. 33. q. 4.) quia non apparet unde in tanta necessi-
tate id sit prohibitum; & re ipsa, illis ad multa medica-
menta utuntur Medici tamen non obligatur, quia non
tenetur tam extraordinariò cibo, & tam repugnantì ipsi
naturæ vitam producere. Ita Tol. lib. de septem pecc. mer.
c. 60. Caiet 2. 2. q. 1. 18. art. 2. Nau. in summ. c. 23. n. 122.

4. Disputantem (moderatè) si quis enim contra regu-
las prudentiæ indiscretè supra suas vires sese cruciaret:
unde notabiliter sibi vitam breviorē redderet; pecca-
ri homicidij reus esset, quia sicut aliam, verbi gratia,
infantem non potest occidere; ob bonum finem citius
eum mittendi ad gloriam; sic nec te ipsum.

Neque opponas Carthusianos, vel in ipso periculo
mortis, laudabiliter sive ex voto, sive ex pia consuetu-
dine à carnibus abstinentes. Ita Fag. lib. 5. in dec. cap. 11.
n. 19. & 20. citans Sayrum, aliosque; Azor. p. 2. c. 9. q. 13.
& 14. ne hos inquam, opponas: Nam pari modo affir-
mo cum Thom. Sanch. in consil. 5. cap. 1. dub. 34. eos debe-
re in periculo mortis carnes comedere, si alius aptus ci-
bus non adeat, ut si essent in deserto, ubi non nisi carnes
haberi ex venatione possint. Verum, quia regulariter alij
sunt cibi, vel ex vitellis ovorum recentium, vel ex deli-
catis piscibus, vel ex similibus confecti, qui carnibus
æquipollent; ideo regulariter cum laude, tum in vita,
tum in mortis articulo, ob mortificationis amorem à
mensa repellunt. Scio Ioan. Sanch. d. 3. n. 7. Gers. tr. de
temper. Carth. probabiliter sentire, etiam si nulli alij
sint cibi, atque addo in necessitate extrema, posse, imò
& teneri suum Votum (si tamen Votum est, ut esse sentit
Less. lib. 4. cap. 3. d. 2. n. 10. nam si sit mera regula, ut pu-
tat Gers. loc. cit. & Thom. Sanch. loc. cit. 2. certum
esset non teneri) à carnibus abstinendo custodire: quia
sæpe licitum est ob iustam causam, (ut esset hic, ob con-
servandam religiosam disciplinam, publicumque bo-
num, ac fervorem suæ Religionis (non conservare vitam
quod non est occidere se, sicut) directè, sed indirectè,
verum prior sententia mihi magis placet.

5. Argumentum tertium: Iuste damnatus ad mortem,
potest in se exequi sententiam potest, v. g. sumere vene-
num, se vulnerare, sibi venam aperire, inicere se in
ignem, &c. Ergo licet aliquando se directè interficere.

Respondeo, distinguendo antecedens. Damnatus ea
potest facere, si ea ipsi legitime præcipiantur: concedo
antecedens; nam sic constituitur Minister publicus suæ
regis: ad quod quævis Iudex non possit ream cogere,
(nimis enim crudele est hominem suum esse carni-
ficem;) tamen; accedente consensu ipsius damnati,
non est unde non possit. Ita Victoria, Arag. Cord. qui-
bus faver Less. lib. 2. cap. 9. num. 20. apud de Lugo
tom 1. de iustit. d. 10. sect. 1. n. 11. quidquid aliqui dicant,
cum de Lugo loc. cit. quum 12. neque enim tunc damnatus
punit se ipsum tanquam Iudex; quod certe non potest,
quia punitio eum sit actus Iustitiæ indicativæ, debet
esse ad alterum; sed punit se ut constitutus Minister Iu-
dicis punientis, quod est longè diversum, quodque fieri
sanè potest, & solet: ut cum ad præceptum Iudicis, vel
Confessarij se quis spoliatur bonis, se verberat, se in exi-
lium confert, quod propriè est exequi punitionem; non
verò propriè punire. At si ea non præcipiantur, nego
antecedens: non enim tunc licet damnato exequi
se ipsum suæ sententiam mortis, faciendo quæ directè
mortem afferunt; quia cum non sit institutus minister
publicus, se occidendi potestatem non habet.

Hinc licet ad hunc locum mortis se confert, scilicet
patibuli ascendit; quia ad hæc præcipitur saltem im-
plicitè à Ministris: at illicitè à scalis se deicit; quia ad
hoc non præcipitur, cum regulariter à Carnifice deici
soleat.

Pari modo licet venenum, propinante Ministro
aperto ore sumit, deglutitque; cibos non assumit, quando
est